

Споделувањето на добри практики во библиотечната професија

м-р Наташа Василевска-Трајчевска, виш библиотекар

ЛУБ „Благој Јанков Мучето“, Струмица

Контакт: natasavasilevskatrajcevska@yahoo.com

Апстракт

Овој текст ја разгледува важноста на споделувањето добри практики во библиотечната професија. Со акцент на ефикасноста и иновациите во библиотеките, текстот ги опфаќа главните методи за размена на знаење меѓу библиотекарите, пречките со кои се соочуваат и придобивките од таквата размена. Преку анализирање на конкретни примери и модели на добри практики, се истражува како овие практики можат да го подобрат работењето на библиотеките и да придонесат кон професионалниот развој на библиотекарите.

Вовед

Библиотеките отсекогаш биле срцето на образованието и културното наследство. Со развојот на технологијата и зголемените барања на корисниците, потребата за континуирано унапредување на библиотечните услуги станува се поочигледна. Споделувањето добри практики во библиотечната професија игра клучна улога во ова унапредување. Овој текст ја истражува важноста на овој процес, методите преку кои се реализира, пречките и предизвиците, како и придобивките од успешното споделување на знаење и искуства.

Библиотекарската професија постојано се развива, а библиотекарите мора да бидат во тек со најновите трендови, технологии и најдобри практики за да останат ефективни и релевантни. Споделувањето на добри практики е клучен аспект на професионалниот развој, овозможувајќи им на библиотекарите да учат од искуствата на другите, да се прилагодат на новите ситуации и да ги подобрат своите услуги. Овој труд има за цел да ги истражи начините на кои

библиотекарите можат да ги споделат и усвојат најдобрите практики во нивната секојдневна работа, со фокус на соработката, комуникацијата и континуираното учење.

Методи за споделување добри практики

1. Форуми и конференции

Библиотечните конференции се платформи каде што професионалците се среќаваат за да ги споделат своите искуства и идеи. На овие настани, библиотекарите имаат можност да учествуваат во работилници, панел дискусии и презентации кои им помагаат да ги усвојат најновите трендови и методологии во професијата. Конференциите, како што се годишните собири на IFLA или националните конференции на библиотекарите, се клучни настани за професионална размена и мрежно поврзување. Овие настани не само што обезбедуваат платформа за размена на идеи, туку и можност за професионален развој преку интеракција со водечки експерти во областа.

Примери на успешни конференции и форуми: Примери на успешни конференции вклучуваат American Library Association (ALA) Annual Conference, European Library Automation Group (ELAG) и други. Овие настани често вклучуваат презентации од врвни професионалци, дискусии за најновите технологии и трендови, како и работилници за практични вештини.

Кај нас од особено значење се конференциите кои ги организира нашето Библиотекарско здружение каде разменуваме искуства со наши колеги не само од државата туку и пошироко.

2. Професионални мрежи и асоцијации

Членството во професионални организации како што се IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) и националните библиотечни асоцијации обезбедува платформа за размена на информации и ресурси меѓу членовите. Овие мрежи нудат пристап до публикации, вебинари и онлајн форуми. Преку овие асоцијации, библиотекарите можат да се поврзат со колеги од целиот свет, да учествуваат во специјализирани групи за интерес и да придонесат кон развојот на професијата.

Професионалните асоцијации нудат бројни можности за развој, вклучувајќи сертификати, онлајн курсеви и програми за менторство.

Публикации и истражувања

Објавувањето на студии и истражувања во стручни списанија е значаен метод за споделување на добри практики. Преку ова, библиотекарите можат да пристапат до детални анализи и резултати од успешни проекти и иницијативи. Публикациите како што се *Journal of Library Administration*, *Library Management* и други, нудат платформа за објавување на оригинални истражувања и прегледни статии кои ги анализираат тековните трендови и предизвици во библиотечната професија.

Академските списанија и книги претставуваат важен извор на информации за библиотекарите. Тие овозможуваат длабински анализи на различни аспекти од библиотечното работење, како што се управувањето со колекции, корисничките услуги, и интеграцијата на новите технологии.

3. Социјални медиуми и дигитални платформи

Социјалните медиуми и онлајн платформите, како што се LinkedIn и професионалните блогови, нудат неформални можности за споделување искуства и совети. Овие платформи овозможуваат брза и лесна комуникација и размена на информации. Платформи како што се Twitter, Facebook групи за библиотекарите, и специјализирани форуми како што е Reddit, нудат можност за директна интеракција и размена на идеи и совети.

Пречки и предизвици во споделувањето добри практики

1. Разлики во ресурси и инфраструктура

Една од главните пречки во споделувањето добри практики е нееднаквоста во ресурсите и инфраструктурата помеѓу различни библиотеки. Ова може да предизвика потешкотии во примената на истите методи и техники. Библиотеките со ограничени ресурси можат да имаат потешкотии во имплементацијата на иновативни практики кои бараат финансиски инвестиции или техничка поддршка.

Еден начин за надминување на овие пречки е преку формирање партнерства помеѓу библиотеки со различни ресурси. На пример, поголемите библиотеки можат да споделат ресурси и експертиза со помали или рурални библиотеки преку програми за поддршка и соработка.

2. Културни и јазични бариери

Библиотеките ширум светот се соочуваат со различни културни и јазични предизвици кои можат да ја отежнат комуникацијата и

споделувањето на искуства. Културните разлики можат да влијаат на тоа како се перцепираат и применуваат одредени практики во различни контексти. За да се надминат овие пречки, важно е да се промовира културната чувствителност и инклузивност во сите аспекти на споделување добри практики. Ова вклучува користење на јазик и примери кои се релевантни и прифатливи за различни култури и контексти.

3. Недостаток на време и мотивација

Библиотекарите често се преоптоварени со секојдневните обврски и можеби немаат доволно време или мотивација да учествуваат во активности за споделување на добри практики. Недостатокот на време може да биде особено предизвикувачки во ситуации кога библиотекарите се соочуваат со ограничени ресурси и персонал. За да се поттикне учеството во активности за споделување на добри практики, важно е да се создадат стимули и поддршка. Ова може да вклучува признавање и наградување на учеството, обезбедување на време за професионален развој и создавање на структури за поддршка како што се тимови или комитети посветени на оваа активност.

Придобивки од споделувањето добри практики

1. Подобрување на квалитетот на услугите

Споделувањето добри практики помага во унапредувањето на квалитетот на библиотечните услуги преку примената на докажани методи и техники кои ги задоволуваат потребите на корисниците. Ова може да вклучува подобрување на организацијата на колекциите, унапредување на услугите за корисниците и воведување на нови технологии и ресурси.

Ефикасност и ефективност во работењето: Примената на добри практики може да доведе до зголемена ефикасност и ефективност во работењето на библиотеките. Ова може да се манифестира преку подобрување на процесите, намалување на трошоците и зголемување на продуктивноста на персоналот.

2. Професионален развој

Преку размена на знаење и искуства, библиотекарите можат да ги подобрат своите вештини и знаења, што придонесува за нивниот професионален развој. Учеството во активности за споделување на добри практики може да им овозможи на библиотекарите да останат информирани за најновите трендови и развој во професијата, како и да ги развијат своите лидерски и менаџерски способности.

Кариерен напредок и признавање: Професионалниот развој преку споделување на добри практики може да придонесе за кариерен напредок и признавање во професијата. Библиотекарите кои се активно вклучени во овие активности често се препознаени како лидери и експерти во својата област, што може да им помогне во нивниот кариерен пат.

3. Иновации и адаптации

Споделувањето на добри практики ја поттикнува иновацијата и адаптацијата на нови технологии и методи во библиотеките, што води до подобра ефикасност и ефективност во работењето. Ова може да вклучува воведување на нови дигитални алатки, развивање на нови услуги и програми за корисниците и усвојување на нови модели на управување и организација.

Примери на иновативни проекти: Примери на иновативни проекти кои произлегуваат од споделување на добри практики вклучуваат дигитализација на ретки и уникатни колекции, развој на виртуелни услуги и програми за е-учење, како и имплементација на нови технологии за управување со податоци и информации.

Конкретни примери на добри практики

1. Програми за дигитална писменост

Многу библиотеки ширум светот започнаа програми за дигитална писменост за да ги обучат корисниците во користење на новите технологии и дигитални ресурси. Овие програми не само што ги подобруваат вештините на корисниците, туку и ја зголемуваат релевантноста на библиотеките во дигиталното време. Програмите за дигитална писменост можат да вклучуваат обуки за користење на компјутери, интернет, социјални медиуми и разни дигитални алатки и апликации.

Примери на успешни програми: Пример за успешна програма е “Digital Literacy Initiative” на New York Public Library, која нуди обуки и ресурси за сите возрасни групи. Слично, “Get Connected @ The Library” програмата на British Library е насочена кон подобрување на дигиталните вештини на постарите граѓани.

2. Мобилни библиотеки

Мобилните библиотеки претставуваат успешен пример за иновативно решение за доставување на библиотечни услуги во рурални и тешко достапни области. Овој модел е веќе применет во многу земји и претставува пример за добра практика кој може да се примени и во други

средини. Мобилните библиотеки обезбедуваат пристап до книги, дигитални ресурси и други материјали за корисниците кои немаат лесен пристап до традиционалните библиотеки.

Успешни примери на мобилни библиотеки: Примери на успешни мобилни библиотеки вклучуваат “Biblioburro” во Колумбија, кој користи магариња за да достави книги до децата во руралните области, и “Books on Wheels” проектот во Кенија, кој користи велосипеди за достава на книги во рурални заедници.

3. Социјални програми и настани

Организирањето на социјални програми и настани како што се книжевни клубови, работилници и културни настани претставува одличен начин за привлекување на нови корисници и зајакнување на заедницата околу библиотеката. Овие настани овозможуваат интеракција меѓу библиотекарите и корисниците, како и можност за учење и споделување на знаења.

Примери на успешни програми и настани: Примери на успешни социјални програми вклучуваат “One Book, One Community” иницијативата во САД, која ги охрабрува целите заедници да читаат и дискутираат за иста книга, и “Library Night” настаните во различни библиотеки, кои вклучуваат културни активности како што се читања на поезија, музички настапи и уметнички изложби.

Стратегии за успешна имплементација на добри практики

1. Проценка и анализа на потребите

За успешна имплементација на добри практики, првиот чекор е да се направи детална проценка и анализа на потребите на корисниците и библиотеката. Ова вклучува собирање на податоци за тековните услуги, идентификување на области каде што може да се направат подобрувања и поставување на конкретни цели и приоритети.

Методи за проценка на потребите: Методите за проценка можат да вклучуваат анкети и интервјуа со корисниците, анализи на користењето на услугите и податоци од библиотечниот систем, како и фокус групи и работилници со персоналот и корисниците.

2. Планирање и поставување на цели

По проценката на потребите, следниот чекор е планирање и поставување на конкретни и мерливи цели за имплементација на добри практики. Ова

вклучува развивање на акционен план со јасно дефинирани задачи, временски рокови и одговорни лица.

Примери на поставување цели: Пример за поставување на цели може да биде зголемување на бројот на корисници на дигиталните ресурси за 20% во следната година, или имплементација на нов систем за управување со колекциите во рок од шест месеци.

3. Обезбедување на ресурси и поддршка

За успешна имплементација, важно е да се обезбедат потребните ресурси и поддршка, вклучувајќи финансиски средства, технологија, обуки и човечки ресурси. Ова може да вклучува обезбедување на грантови и донации, развој на партнерства со други организации и институции, и обезбедување на обуки за персоналот.

Примери на ресурси и поддршка: Примери на ресурси може да вклучуваат грантови од фондации како што се Bill & Melinda Gates Foundation или National Endowment for the Humanities, како и поддршка од локални бизниси и заедници.

4. Континуирано следење и евалуација

Континуираното следење и евалуација се клучни за да се осигура успешна имплементација на добри практики. Ова вклучува редовно следење на напредокот, мерење на резултатите и правење на потребните корекции и прилагодувања.

Методи за следење и евалуација: Методи за следење и евалуација можат да вклучуваат редовни извештаи и состаноци, користење на показатели за успешност како што се бројот на корисници, задоволството на корисниците и економичноста на услугите, како и користење на повратни информации од корисниците и персоналот.

Заклучок

Споделувањето на добри практики во библиотечната професија претставува важен аспект на професионалниот развој и унапредување на услугите кои ги нудат библиотеките. Преку размена на знаење и искуства, библиотекарите можат да ги подобрат своите вештини, да ги унапредат услугите за корисниците и да придонесат кон иновацијата и напредокот на професијата. И покрај предизвиците и пречките, успешното споделување на добри практики може да донесе значајни придобивки за библиотеките и за заедницата во целина. За

ова да се постигне, потребно е да се обезбеди поддршка и ресурси, да се планираат и поставуваат конкретни цели и да се врши континуирано следење и евалуација на постигнатите резултати.

Користена литература

1. American Library Association (ALA). (2023). *Best Practices for Library Services*. Retrieved from [ALA website](#)
2. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2022). *Guidelines for Professional Development in Libraries*. Retrieved from [IFLA website](#)
3. Smith, J. (2021). *Innovative Library Practices: Case Studies and Models*. New York: Library Journal Press.
4. Johnson, K. (2020). *Digital Literacy Programs in Libraries: Strategies and Outcomes*. London: Routledge.
5. Miller, R., & Baker, T. (2019). *Library Management and Best Practices*. Chicago: ALA Editions.

СПОДЕЛУВАЊЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ ВО БИБЛИОТЕЧНАТА ДЕЈНОСТ

УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКА ВО ГРАДИНКА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ДЕЦАТА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

„Дом без книги е како тело без душа.“ – Марко Тулиј Кикерон

На ист начин и градинката без библиотека е како градина без цветови. Детската библиотека во градинка не само што ја збогатува средината, туку и внесува душа и живот во секојдневието на децата. Без книги, градинката би била лишена од магијата на приказните, од богатството на знаењето и од можноста за авантури во светот на фантазијата.

Детското библиотекарско катче во градинка носи и клучни алатки за когнитивен и емоционален развој, а децата се здобиваат со важни искуства кои ги обликуваат нивните мисли, јазичните вештини и љубопитноста. Без книги, тие не би имале можност да ги развиваат своите социјални вештини преку споделување приказни во групните активности, ниту би можеле да се научат на важноста на концентрација и дисциплина која доаѓа со читањето и слушањето приказни.

Градинка без библиотека е како простор без срце – без тој централен дел кој ги поврзува сите други аспекти на учењето и развојот. Детската библиотека во градинка е местото каде децата можат да ја развијат фантазијата преку приказните, да истражуваат нови светови и да се чувствуваат инспирирани да учат и откриваат. Тоа е суштински дел од воспитно-образовниот процес кој го прави учењето и читањето на книги забавно и интерактивно, носејќи ги децата на патување низ светот на знаењето.

Алберт Ајнштајн рекол: Ако сакате вашите деца да бидат интелигентни читајте им бајки. Ако сакате да бидат уште по интелигентни читајте им повеќе бајки. За развојот на децата од круцијално значење е читањето на книги од најмала возраст, односно со читање да се започне во домот кога децата се на најмала возраст, на пример на шест месеци кога веќе можат да држат маленка и мека книга со бајки, за да тоа продолжи во раното детство, односно во предучилишното образование. Во денешно време, важноста на читањето и раната писменост се многу значајни за интелектуалниот и емоционалниот развој на децата. Читањето помага во развивање на говорните и јазичните вештини, ја стимулира фантазијата и креативноста и го поттикнува критичкото размислување. Алберт Ајнштајн исто така сметал дека бајките се важни затоа што ја стимулираат имагинацијата кај децата. Детската библиотека во градинка е идеално место каде децата можат да се запознаат со книгите и да ја развијат љубовта кон читањето. Имањето библиотека во градинка е од огромно значење за детскиот развој поради неколку причини:

1.Промоција на љубовта кон читањето: Раното изложување на книги и читање создава љубов кон книгите и читањето, што е основа за доживотно учење и знаење. Децата кои растат со книги стануваат читатели за цел живот.

2.Јазичен и когнитивен развој: Читањето книги го поттикнува развојот на јазикот и писменоста, збогатувајќи го вокабуларот и подобрувајќи ги граматичките вештини. Исто така, помага во развојот на критичко размислување и разбирање.

3.Развој на фантазијата и креативноста: Книгите го поттикнуваат развојот на фантазијата и креативноста кај децата. Приказните и илустрациите во книгите ги инспирираат децата да размислуваат надвор од реалноста и да создаваат сопствени приказни.

4.Емоционален развој: Читањето приказни им помага на децата да ги разберат и процесираат своите емоции и емоциите на другите. Ова може да ги учи за емпатија и да им помогне да се справат со различни чувства и ситуации.

5.Социјални вештини: Времето поминато во библиотека, особено кога е дел од групни активности, ги учи децата на социјални вештини како што се споделување, слушање и комуникација со другите.

6.Подобрување на концентрацијата и дисциплината: Слушањето приказни и учеството во активности поврзани со читање може да помогне во развивање на способноста за концентрација и дисциплина, бидејќи бара внимание и следење на инструкции.

7.Пристап до информации и знаење: Библиотеките овозможуваат пристап до разновидни информации и знаење, што е особено важно за развојот на децата во раните години кога учат за светот околу нив.

8.Поддршка на учењето и подготовка за училиште: Библиотеките во градинките ги поддржуваат образовните програми и помагаат во подготовката на децата за формалното образование. Тие нудат ресурси и активности кои го збогатуваат курикулумот и го прават учењето забавно и интерактивно.

Со овие придобивки, јасно е дека библиотеките играат клучна улога во раниот детски развој и во формирањето на позитивни навики и вештини кои ќе ги придружуваат децата низ целиот живот. Основната цел на детската библиотека е развивање на љубовта кон читањето и книгите кај децата од најмала возраст преку создавање и користење на библиотечно катче во градинката.

Во нашата градинка како дел од програмата за ран детски развој, во секоја занимална се застапени литературни центри и еден дел од нив секако го сочинуваат книгите. Во нашата градинка пак централно имаме и мала библиотека која ја користиме сите вработени како и децата. Водејќи се од важноста, значењето и придобивките од

редовното читање на детска литература на дечињата од нашата градинка, дојдовме до идеја за создавање на „Библиотека Виножито“.

Идејата за ова произлезе од се погоре што наведовме, а поврзувањето на виножитото со библиотеката ќе има значаен дел затоа што седумте бои од него ќе се поврзани со развојните домени од програмата за ран детски развој, а тоа значи дека според содржината ќе бидат и застапени книгите. Оваа литературна манифестација е одлична промоција на идејата и подавање рака за соработка најпрво со ЛУБ „Благој Јанков Мучето“ –Струмица, како и со Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“-Скопје, Факултетот за образовни науки при УГД Штип, Библиотекарското здружение на Македонија и издавачката кука „Просветно Дело,“-Скопје.

Во постоечкото литературно катче кое го имаме, веќе имаме организирано повеќе активности, како: дневни и неделни читања на приказни од страна на воспитувачите, читање на приказни од автори на детска литература, интерактивни активности за прочитани приказни, како и драматизација на приказни од страна на воспитно-згрижувачката и стручна служба. Кога ќе го комплетираме нашето литературно катче според идеата која ја имаме, ќе бидат вклучени и родителите во читање приказни за време на настани или седмици посветени на читање.

Активности кои ќе бидат дел од овој наш проект БИБЛИОТЕКА ВИНОЖИТО се следните:

-Креирање на „Час на приказни“ каде секое дете ќе има можност да избере книга која сака да ја слушне.

-Интерактивни активности поврзани со книги како изработување на цртежи и креативни проекти инспирирани од приказните кои се читаат.

-Организирање на драматизации и претстави базирани на приказни.

-Организирање на посети на локалната библиотека каде децата ќе можат да се запознаат со нејзиниот простор, литературата за деца и начините на позајмување книги.

-Вклучување на библиотекарите во активности во градинката, како читање приказни и презентирање нови книги.

-Претставување на нови книги и автори:

-Воспитувачите редовно ќе претставуваат нови книги и автори пред децата, поттикнувајќи интерес и љубопитност.

Дополнителни активности кои уште повеќе би го зајакнале овој проект се следните:

Клуб на родителско-детски читатели:

Формирање на клуб родителско-детски читатели во градинката, организирање на тематски средби каде децата заедно со родителите ќе читаат и раскажуваат приказни.

Како дел од БИБЛИОТЕКА ВИНОЖИТО ќе биде и „Мојата прва книга“, каде на децата ќе им се овозможи да создадат свои приказни и илустрации.

Организирање на работилници каде децата со родителите и воспитувачите ќе ги пишуваат и илустрираат своите приказни, кои потоа ќе се претворат во мали книги.

Електронската библиотека исто така ќе се потрудиме да се реализира со воведување на дигитални книги и аудио-книги кои децата можат да ги слушаат и разгледуваат на таблети или компјутери.

И секако ќе обезбедиме интерактивни апликации за читање кои ќе го направат процесот на читање поинтересен и забавен.

Кога постои библиотека, а тоа е надополнето и со создавање на книги од страна на децата секако ќе направиме и изложби и саеми на книги. Ќе организираме изложби на книги во градинката каде децата ќе можат да ги разгледуваат и избираат книгите кои сакаат да ги прочитаат, а и да имаат промоција на своите книги. Во се ова ќе бидат вклучени локални книжарници и издавачки куќи за организирање на мали саеми на книги во градинката.

Вклучување на родителите и заедницата:

Родителски работилници: Организирање на работилници за родители каде ќе се дискутира за важноста на читањето од најрана возраст, како да ги стимулираат своите деца да бидат активни читатели, да ги поддржат своите деца да ја развиваат љубовта кон книгите и да ги поддржат во процесот на читање.

Волонтери-родители во детското библиотекарско катче: Вклучување на родители и членови на заедницата како волонтери кои ќе помогнат во организацијата на активности и читање приказни.

Воспитанието и образованието базирано врз вакви проекти во раниот и во предучилишниот период, претставува начин на автентично ангажирање на децата во процесот на учење. Со ваквите активности кои ги наведовме погоре, каде детето има централна позиција, му дава можност да биде активно и да има значајна улога во сопствениот развој.

Со овој проект, децата во градинката ќе имаат можност да се запознаат со светот на книгите и читањето на начин кој е интересен и забавен. Преку различни активности и вклучување на заедницата, ќе се создаде богато и стимулирачко опкружување кое ќе ги поттикне децата да ја развијат љубовта кон книгите и читањето. Ова ќе има долгорочни позитивни ефекти врз нивниот интелектуален и емоционален развој, поставувајќи цврсти основи за нивното идно образование.

За воспитната служба, создавањето на детското библиотекарско катче или „Библиотека Виножито,, претставува значајна и вредна иницијатива од повеќе аспекти, а еден од нив е секако образовниот ресурс затоа што детското библиотекарско катче станува значен дел кој воспитувачот може да го користи за да ги збогати дневните активности и да ги поддржи образовните цели. Тоа ќе ни овозможува на сите пристап до различни материјали кои можат да се користат за различни теми и проекти. Создавањето на вакво катче е предизвик, но и привилегија, бидејќи игра клучна улога во обликувањето на позитивни ставови кон читањето и учењето, како и во развојот на бројни вештини кај децата.

Автори:

Македонка Бојчовска, воспитувач во ЈОУДГ „Виножито“ - Струмица

Софче Димитријева, директор на ЈОУДГ „Виножито“ - Струмица

Споделување на добри практики во библиотечната дејност

Волонтирањето и библиотеките - алка за поврзување

и зајакнување на генерациите и заедниците

(стручен труд)

Васка Кирова, библиотекар

ЛУБ “Благој Јанков Мучето” Струмица

Е-пошта (iris_mkd@yahoo.com)

Апстракт

Во овој труд се проследува волонтирањето во Струмица со главен акцент на библиотеката. Целта е да се интерпретираат практиките, но и да се применат искуствата однадвор во нашата установа. Истражувањата покажуваат дека младите кај нас го третираат волонтирањето како хоби и сакаат да се вклучат додека учат или студираат, но откако ќе го завршат школувањето, бараат платена работа. И токму овде е проблемот – како да се поврзат и зајакнат генерациите и заедниците. Во трудот ќе се направи подробна опсервација на волонтерството, кои структури го оправдуваат, односно не го оправдуваат и зошто и кои се недостатоците.

Клучни зборови: *волонтирање, библиотека, млади, хоби, платена работа, недостатоци.*

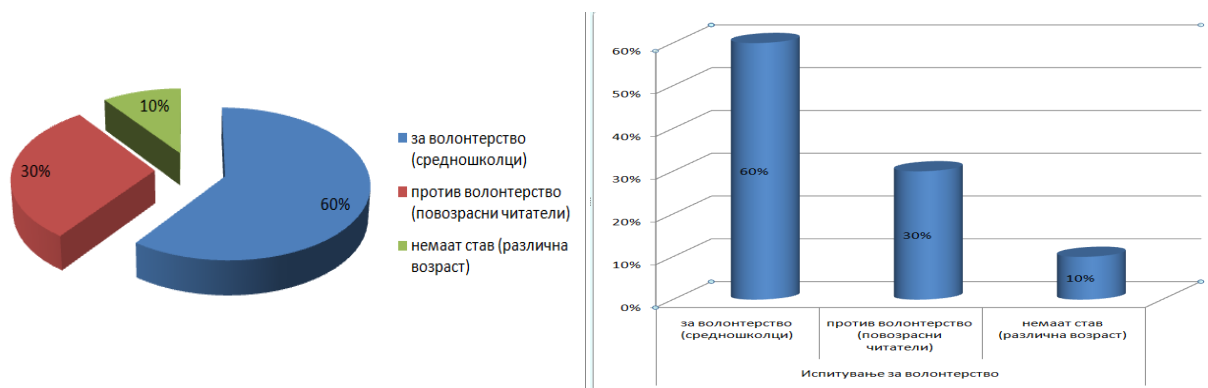
Волонтирањето е алтруистичка активност во која поединецот или групата вршат услуга без финансиска корист, но во корист на друго лице, група или заедница.¹ Со тоа се развиваат вештини, практики и искуство и се промовира добра волја, притоа подобрувајќи го квалитетот на животот на други луѓе. Обично волонтерите треба да чувствуваат предизвик, среќа и задоволство дека некому му помогнале. Со волонтирањето се развива личноста што е ангажирана како волонтер во поглед на самопочитувањето и почитта кон другите. Сепак, секоја неплатена работа не значи дека е волонтирање. Неплатената работа

---

¹ https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/zakoni/precisten_tekst_volonterstvo.pdf

е за лична корист, а волонтирањето е за корист на друго лице или заедница и обично е доброволно, без дневница и без стекнување сопствена корист. Волонтирањето и библиотеките се нераскинлива алка за поврзување и зајакнување на генерациите и заедниците.

Во првиот квартал од годината, во Одделот за зајмување книги за возрасни во струмичката библиотека, читателите беа анкетирани во однос на тоа дали младите треба да волонтираат, како гледаат на волонтирањето и дали повеќе волонтираат машките или женските лица. Повеќе од половина од испитаниците, односно 60 % одговорија дека младите треба да се вклучат во општествените активности со волонтирање, наместо да седат со мобилните телефони в рака, 30% од испитаниците не се согласуваа, а околу 10% немаа став по ова прашање. Активното вклучување на младите најмногу го поддржуваат средношколците, односно тинејџерите. Тие на волонтерството гледаат како на забавна можност за стекнување искуство. Повозрасните беа песимистички настроени и одговорија дека не гледаат корист од волонтирањето во услови на силна политизираност и масовно иселување на цели семејства млади лица од државата. Некои немаа никаков став. Во однос на демографските карактеристики, воочливо беше дека жените во поголема мера го доживуваат волонтирањето како интересна активност, отколку мажите.

Слика 1. Графикон на заинтересираност за волонтирање по спроведеното анкетање на читателите од различни возрасни структури

Анализирајќи ги резултатите, придобивките од истражувањето упатуваат на тоа дека младите се поддржувачи на волонтерството кај нас (првичен факт што радува), за разлика од другите држави каде што во волонтирањето се вклучени и повозрасни. Од друга страна

пак, недостатоците се сведуваат на интересот кај младите само додека се во образовниот процес. По завршување на школувањето, кај нив интересот како да исчезнува. Се бара платена работа, седат дома или заминуваат во странство. Вработените немаат време за помагање и дополнителна неплатена работа. Невработените би биле лишени од плата, од стекнување пензиско и здравствено осигурување, од осигурување при работа, како и од други ризици по нивното здравје, особено ако извршуваат теренски активности на високи и ниски температури (доставување и земање книги) и сл. Инаку, учеството во волонтерските акции е од аспект на хуманитарна работа. За да се биде волонтер, не се потребни посебно знаење, вештини или некое претходно искуство. Доволно е само да се има волја и желба за квалитетно поминување на слободното време, да се придонесува во развојот на заедниците, да им се помага на луѓето и да се работи на личен развој, остварување познанства и пријателства во собирањето искуства, значајни за во иднината,² во согласност со основните начела на кои се заснова Законот за волонтери.³ Младите кај нас главно се вклучени во проекти на ЕУ од областа на културата и уметноста. Усовршувајќи се во таа професија, главна цел им е да ги препознаваат проблемите на младите и да им помагаат полесно да ги надминат, спроведувајќи најразлични активности, проекти, акции за да ги привлечат младите (средношколците и студентите) на активизам и успеваат во тоа.

Многубројни се начините како да се помогне на библиотеките во нивниот изглед и работа. Тоа е остварливо со вклучување на волонтери во облагородување на просторот, преуредување или сликање на сидовите предводени од нивната смисла за сликарство и уметност или собирање донирани зачувани книги од наши сограѓани што би послужиле за другите читатели. Колку за пример, на просторите во поранешните југословенски републики, во некои библиотеки се вклучени ученици предводени од нивните наставници по мајчин јазик или ликовна уметност коишто изведуваат практична настава помагајќи и усовршувајќи се, а неретко се вклучени и возрасни лица коишто или се невработени или се во работен однос, а кои во текот на слободното време придонесуваат без надоместок да читаат и обработуваат книги преку информативните гласила, најчесто преку радиостаниците. Во некои библиотеки волонтерите организираат креативни

---

² <https://mladi.org/sat-je-jedan-ali-vrijedan-za-volontiranje-ne-treba-iskustvo-vec-zelja/>

³ https://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/strategija_volonterstvo.pdf

работилници за деца и слични општествено корисни активности, додека вработените библиотекари си ги вршат работните задачи за кои се платени. Кај нас на луѓето сè уште им е непознат тој концепт на донирање на времето или им е чудно дека напосто некои нешта се прават затоа што човек сака да помогне и што ги сака. Треба да се работи на тоа, а работа има премногу. Во прв план се љубезноста и коректниот однос кон читателите. Секој од нас има некоја дарба што може да ја сподели со другите, но и слободно време со што ќе се чувствува исполнет и ќе биде од корист. Со тоа, волонтерите и библиотеките стануваат дел од нераскинливиот синџир за поврзување и зајакнување на генерациите и заедниците. Во замена за подареното време и трудот, волонтерите освен што стекнуваат нови вештини и познанства, туку и вредно работно искуство за кое можат да добијат препорака при пријавување за работа, стипендија или пак, бесплатно членство во библиотеката. Практиките во библиотеките во соседството покажуваат дека единствено што ги следува волонтерите е искуство и сертификат како признание за нивниот ангажман. Вратата на библиотеката за одговорни, чесни и вредни волонтери секогаш е отворена.

Заклучок:

Со поддршка и помош на вработените, волонтерите можат да помогнат во остварување на мисијата на библиотеката низ различни активности. Со посебно задоволство е ангажирањето талентирани поединци коишто се подготвени со нивниот ентузијазам да придонесат работејќи во склад со нивните лични желби и афинитети. На тој начин ќе се оствари несебичен, човекољубив однос кон другите. Општ е заклучокот дека со тоа се идентификуваат и предизвиците, вклучувајќи ги потребата за иновација во библиотеките. Резултатите се од важно значење за професионалната заедница во областа на библиотекаството и можат да послужат како основа како да се подобрат услугите и програмите во библиотеките во иднина.

Користена литература:

- 1) <https://mladi.org/sat-je-jedan-ali-vrijedan-za-volontiranje-ne-treba-iskustvo-vec-zelja/>
(пристапено на 20.2.2024 година)

- 2) Стратегија за промовирање и развој на волонтерството (2010 – 2015) и План за спроведување (Акциски план)
https://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/strategija_volonterstvo.pdf (пристапено на 18.2.2024 година)
- 3) <https://mcms.mk/mk/poddrska/vkluci-se/sto-treba-da-znaete-m.html> (пристапено на 22.2.2024 година)
- 4) https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/zakoni/precisten_tekst_volonterstvo.pdf (пристапено на 18.2.2024 год.)

Abstract:

In this paper, the volunteering in Strumica is forwarded with the main emphasis on the library. The goal is to interpret the practices, but also to apply the experiences from outside in our institution. Research shows that our young people treat volunteering as a hobby and want to get involved while they study or study, but after they finish school, they look for paid work. And right here is the problem – how to connect and strengthen generations and communities. In the paper, we will make a detailed observation of volunteering, which structures justify it, that is, do not justify it and why and what are the disadvantages.

Keywords: volunteering, Strumica, library, youth, hobbies, unpaid work, disadvantages.

СПИСАНИЈАТА ЗА ДЕЦА ЗНАЧАЕН ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ

КОЈ СЕ ЧУВА ВО БИБЛИОТЕКИТЕ

Снежана Џорлева

Библиотекар

sdzorleva@yahoo.com

ЛУБ „Благој Јанков Мучето“

Струмица

Вовед

На полиците во библиотеките соодветно се изложени и се чуваат детските списанија кои се дел од библиотечниот фонд во одделот за деца. Тоа се списанијата „Росица“ за најмалите од предучилишна возраст и за дечињата во прво одделение, „Другарче“, „Развигор“ и забавникот за млади „Наш свет“. Истите се одработуваат во Оддел периодика како дел од фондот на сериските и периодичните публикации. Овие списанија, годинава, одбележуваат 79 години од излегувањето на првиот број и оваа годишнина, која безмалку изнесува скоро цел еден век, воопшто не е за потценување и заслужува секаков респект, посебно редацијата „Просветно дело“, која се грижи за целокупната уредувачка политика на списанијата. Од тука, овие списанија се значаен дидактички материјал во современото образование на генерации и генерации ученици, низ годините како што излегувале и се дел од фондот публикации во библиотеките.

Како додатен материјал во современото образование, од детските списанија се обработуваат одредени теми, при посетата на ученици и дечиња од градинките што представува една од добрите практики во библиотеките. Списанијата се користат и кога во библиотеките се присутни писатели за деца, за запознавање со нивни дела.

Клучни зборови: детски списанија, сериски публикации,

Улогата на списанијата за деца

Со списанијата за деца пораснаа многу генерации на ученици, почнувајќи од предучилишните установи, па се до завршувањето на основното образование. Нивната улога е значајна пред се заради тоа што:

-го негуваат мајчиниот јазик,

-ја развиваат љубовта кон убаво напишаниот збор,

-ги едуцираат и воспитуваат своите читатели,

-и ја поттикнува љубопитноста и желбата за откривање и усвојување на нови знаења и вештини.

Сето тоа на забавен и интерактивен начин прилагоден на возраста, интересите и воспитно образовните потреби на децата.

Друг значаен аспект е што во изминатите седумдесетина години, на кормилото на редакцииските тимови на списанијата, строго внимавајќи на литературно-јазичните аспекти при изборот и објавувањето на поезија и проза за деца, како одговорни уредници стоеле: Славко Јаневски, Борис Бојациски, Цане Андреевски, Васил Куновски, Видое Подгорец и други значајни имиња на писатели и литературни дејци од нашата земја.

Школата на „Просветно дело“, како што популарно се нарекува редакцијата на списанијата, посебно внимание обраќа при изборот на содржините во списанијата, техничкото обликување, цртежите и текстовите како и јазикот во списанијата, низ која школа поминале голем број на уреднички имиња кои денеска продолжуваат со работа.

Во едно од своите излагања, писателот за деца и долгогодишен уредник на списанијата „Наш свет“ и „Развигор“, Киро Донеv ќе рече:

-,Детскиот печат. Во кој литературата за деца го има главниот збор, има многуслојна цел – да ја надополнува и овежува наставата, да го осовременува наставниот процес, помагајќи во примањето и утврдувањето, проширувањето и надградувањето на знаењата, да одговори на мноштвото љубопитсва на младиот човек-читател.

За значењето на списанијата за деца и односот на учениците кон нив, на интересен начин е опишано во расказ, во списанието „Прометеј“ (Прометеј, 2010).

Посебен акцент се става и на јазикот во списанијата за деца. Филолошкиот факултет при УГД „Гоце Делчев“ од Штип, Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при УКИМ Скопје и Педагошкиот факултет при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, а со поддршка на издавачката куќа „Просветно дело“ реализираа

неколку советувања, наменети за воспитно образовниот кадар во предучилино и основно образование, кои беа посетени од околу 1 800 посетители.

Добри практики во библиотеките во однос на списанија за деца

Списанијата за деца по добивањето во библиотеката истите се обработуваат со доделување на соодветен инвентарен број и се редат на полиците во детскиот оддел.

Една од добрите практики е при посета на библиотеката од страна на дечиња од предучилишните установи, заедно со нивните воспитувачки, да се реализираат интерактивни средби, на одредени теми кои се застапени во списанијата. Дали темата ќе се однесува на јазикот или на одредено годишно време, на одредена ситуација или празник, да се вклучаат дечињата низ игра и песна. И тоа се случува во многу случаи, низ годините, при одделни посети на библиотеките.

Притоа многу важна е врската:

автор – наратор – читател

која се негува во овие списанија и има повеќе компоненти, а тие се:

- портретирање на ликовите и нивните атрибути;
- ликовите животни и персонифицирањето како важен сегмент;
- детскиот аспект;
- еколошкиот аспект;
- едукативната компонента
- народното творештво во функција на сетнување на нови знаења од јазикот и литературата;
- хуморот и др.

Гостувањето на некој од писателите за деца, исто така, е пропратено со користење на некое од списанијата за деца, во меѓусебната комуникација со присутните. Притоа, на читателите им се посочуваат интересни делови, за размислување, разонода и рекреација, за забава.

Покрај рекреативниот карактер, во списанијата се откриваат и нови таленти меѓу читателите од основните училишта и истите се поттикнуваат да творат и правилно да пишуваат во нив.

Списанијата за деца во локалните библиотеки се чуваат во соодветни услови, до две години.

Заклучок

Списанијата за деца потребно е да се набавуваат и во иднина во библиотеките. Истите да се прилагодуваат на новиот профил и барања на ново време во кое учениците учат. Но, никако истите да не се издаваат во дигитална форма, туку само во печатена, со позната редација, зашто на тој начин се смета дека истите ќе изгубат од својот квалитет, а можно и одредено застранување. Друштвените мрежи го немаат тој филтер и таму децата се соочуваат со примери на насилство (вербално и физичко) и онаа што е со интерес на печатените медиуми, со соочуваат со примери на насилство врз јазикот, сквернавење на литературниот јазик и сосема неправилна употреба на правописните правила.

Користена литература:

-<https://www.fakulteti.mk/news/03042019/rosica-drugarche-razvigor-i-nash-svet---vistinski-patokaz-kon-jazikot-literaturata-i-kulturata-na-govorot>

БИБЛИОТЕКИТЕ ТЕМЕЛ НА ПИСМЕНОСТА

СПОДЕЛУВАЊЕ ДОБРИ ПРАКТИКИ НА БИБЛИОТЕЧНАТА ДЕЈНОСТ

Контекстот на конкурсот „Кирилицата е нашата азбука“ и неопходноста на библиотеките

Емилија Ружинова
Милкица Масева
ЛУБ „Благој Јанков Мучето“, Струмица
emiljaruzinova@gmail.com
milkica.masseva@yahoo.com

Апстракт

Цел: Доказ дека библиотекарите се чувари на културата, ја олеснуваат мисловната поврзаност и врска и ставање акцент на неопходноста на библиотеките како простор и место за создавање социјален импакт. Библиотеките се главен центар на заедницата, активни центри на дискурс што обезбедува соодветен контекст и толкување. Кирилицата е нашето македонско писмо кое треба да го негуваме и да го користиме во меѓусебната комуникација. Темелот на едно општество е јазикот, кој секој треба да го негува и надградува.

Методологија: Нашата мисловна постапка се однесуваше на реална конкретизација на конкурсот „Кирилицата е нашата азбука“ и донесување општ заклучок, изведен од тој поединечен случај - ракописното пишување пред сè подразбира читливо и педантно пишување. Преку набљудување, воочивме одредени појави и формиравме заклучок - ако се направи споредба, девојчињата имаат предност во однос на момчињата, веројатно токму поради гореспоменатата педантност и потреба од естетика, иако изненадува фактот дека, меѓу наградените има и момчиња.

Заклучоци: Библиотеките се неопходни, затоа што библиотекарите секогаш се залагаат за обезбедување вистински одговор или информација и давање содржина и контекст. Среќни сме што сретнавме убав ракопис и треба да се продолжи со правилното објаснување како секоја буква се пишува и поврзува во збор.

Практична импликација: Вежбањето убаво пишување и охрабрувањето на детето да се стреми кон тоа убаво да пишува има резултати. Краснописот е вештина на убаво пишување кое може да се совлада ако се има желба. Таа треба да се поттикне кај детето со различни наставни методи и форми на работа. Докажаниот интерес за убаво пишување треба да биде додатен стимул во образованието за ставање акцент дека ракописните букви не се товар, туку потреба, затоа што ако се продолжи со пишување само на компјутер, можеби и ќе заборавиме како се држи и пенкало в рака.

Клучни зборови: краснопис, кирилица, библиотека, контекст, толкување.

Велат дека библиотеките се во „опасност“ бидејќи сме заборавиле колку се неопходни. Во ерата на Гугл и Амазон, оние кои имаат средства можат да пристапат до информации со поголема леснотија и брзина од кога било досега. Нил Гејман, авторот на забавната антологија на куси приказни „Предупредување на содржината“, како вистински поддржувач на библиотеките вели: „Гугл може да ви понуди 100.000 одговори. Библиотекарот може да ви го даде вистинскиот“¹. И се разбира, да обезбеди мисловна поврзаност и врска. Да видиме заедно дали ја заслужуваме оваа висока пофалба!

Секогаш ќе се најде некој што ќе го постави прашањето: Која е целта на библиотеката во дигиталната ера? Поточно кажано, ќе се запраша зошто да се трошат пари од даночните обврзници, во тешки економски времиња, за библиотека, кога читателите можат веднаш да добијат што им е потребно и што сакаат од интернет? Бидејќи поголемиот дел од финансирањето на сите неопходни услуги – се одговорност на државните и локалните власти, луѓето се принудени да постават прашање на кое, ние, поддржувачите на библиотеките сме подготвени да одговориме, а прашањето е: Дали библиотеките се неопходни?

Библиотеките се меморија на човештвото (Гете), тие се еден од столбовите на цивилизацијата (World Book Encyclopedia). Во прилог на нивната посредничка улога во модерното информативно општество, библиотеките, се важни места и простор за социјална активност. Тоа го има забележано, пред неколку години Рагнар Одунсон од Одделот за новинарство, библиотека и информации на Универзитетот во Осло, во рамките на неговото истражување за социјалниот импакт на библиотеката,

---

¹ <https://www.oif.ala.org/access-truth-librarians-provide-context/> (пристапено на: 31.5.2024).

потенцирајќи дека: „Библиотеките се интензивни места за состанок и креатори на социјален капитал и доверба“².

Додадената вредност што ја создаваат библиотеките и библиотекарите кога на сцена е модерното информатичко живеење, е токму тоа што го олеснуваат читањето и разбирањето на контекстот во кој живееме. Затоа се јавува потребата за нов термин за употреба во денешнава „компјутерска“ средина - наместо да се „поврзат“ или да бидат „поврзани“, луѓето ќе се „контекстираат“ или ќе бидат „контекстирани“. Во сферата на информации која продолжува да станува поголема и поразновидна, контекстот ќе биде уште поважен. Токму затоа, ние библиотекарите отсекогаш сме се истакнувале во обезбедувањето контекст. Контекстот е токму таа „рамка што го опкружува настанот и обезбедува ресурси за негово соодветно толкување“³.

За објаснување и анализа, ние го земавме нашиот конкурс на тема, „Кирилицата е нашата азбука“, по повод одбележувањето на Денот на сесловенските просветители Свети Кирил и Методиј, 24 Мај. Оваа година конкурсот се одржа во вторпат и повторно учесниците имаа за задача да препишат текстови со сопствен кириличен ракопис, на бел лист хартија без линии (A4 формат), со хемиско пенкало во сина или црна боја.

Минатата година, конкурсот беше распишан за учениците од основните и средните училишта, а имавме 120 учесници и тоа:

1. ученици од трето до петто одделение (68 пријавени);
2. ученици од шесто до деветто одделение (46) и
3. ученици од средните училишта (6).

Оваа година, на барање на повозрасните, вклучивме и возрасна категорија, а ги изоставивме најмалите од трето до петто одделение затоа што распишувањето на конкурсот се поклопи со пролетниот распуст и сакавме да им дадеме „одмор“ од обврските. Добивме 65 препишани текстови со сопствен ракопис и повторно основците беа најбројни.

Зошто го распишавме овој конкурс? Тргнавме од премисата дека македонската азбука е кирилицата! Нашето мото е користете ја кирилицата секаде и

---

²https://www.researchgate.net/publication/344202459_Libraries_Archives_and_Museums_as_Democratic_Spaces_in_a_Digital_Age (пристапено на: 31.5.2024).

³www.wikipedia.com (пристапено на: 27.5.2024).

секогаш кога го употребувате македонскиот јазик! Мотото на конкурсот е всушност рамката што го опкружува настанот – одбележување на Денот на сесловенските просветители. Ние, библиотекарите: Милкица Масева, Емилија Ружинова и Наташа Василевска Трајчевска, ги обезбедивме ресурсите, т.е. текстовите за соодветната возраст, што требаше да се препишат со сопствено ракописно кирилско писмо, за да ставиме акцент дека столбот на македонскиот идентитет е кирилицата. Толкувањето на конкурсот се однесува на податокот и фактот дека *кирилицата е живо, активно писмо во нашата држава, кое нè поврзува со заветот на Кирил и Методиј и сегашноста полна со предизвици. Кирилицата е сведок на постоењето на Македонците низ вековите, од кое никако не смееме да се откажеме. Исто како и од Кирил и Методиј, кои се сесловенски, но и македонски светители и учители* (Елка Јачева-Улчар)⁴.

Нè радува констатацијата дека учениците се заинтересирани за краснопис, така што заклучивме дека тие, во оваа ера кога сè е дигитализирано, се желни за убаво пишување и сакаат да ја негуваат вештината за правилно користење симболи (букви). Токму тука го наведуваме и поширокиот контекст на нашиот конкурс. Со убавото пишување го „величаме“ краснописот, а го ставаме на маргините „компјутерписот“, со цел развивање креативност, идеи, но и интелектуални способности кои се развиваат токму со вештината на ракописно пишување.

Наредната година имаме план да внесеме новина: да се украси иницијалот (почетната буква на текстот), којшто со димензијата, бојата и обликот ќе се разликува од остатокот од препишаниот текст, создавајќи уметност од експресија на букви.

Идејата за ваков тип конкурс ја добивме од библиотеката во Козарска Дубица, Република Српска, што претставува доказ дека споделувањето на добрите практики е знак на поврзување и соработката со други библиотекарски професионалци, а знаеме дека споделувањето на најдобрите практики не е еднонасочна комуникација, туку двонасочен дијалог кој може да доведе до меѓусебно учење и подобро разбирање на контекстот.

Да се навратиме на прашањето: Дали библиотеките се неопходни за обезбедување контекст и вистински одговор? И повеќе од порано, затоа што сме

---

⁴ <https://novamakedonija.com.mk/pecateno-izdanie/kiril-i-metodij-glagolicata-i-kirilicata-stolbovi-na-makedonskiot-identitet/> (пристапено на: 27.5.2024).

заглавени во време на премногу информации, лесно достапни и често непотребни. Никогаш нема да излезе од мода потребата за љубопитност кога ќе зачекориме помеѓу полициите: Кон која книга ќе погледнеме? Која е книгата што ќе нè повика? Дали ја одбираме ние или таа нас?

Да резимираме, индивидуата, како одделна личност во општеството и библиотеката како креатор на социјален капитал, се поврзани, т.е. „контекстирани“, и ние, библиотекарите, секогаш ќе го олеснуваме разбирањето на контекстот во кој живееме, нешто што Гугл и Амазон не можат да го направат. Затоа, нема да дозволиме технологијата да ги надрасне меѓучовечките односи и посакуваме да се врати времето на убавото пишување кога се учеше и практикуваше краснопис како посебен предмет во основните училишта, бидејќи убавиот ракопис е драгоценост.

Тања Гошева, советник библиотекар

Локална установа библиотека „Благој Јанков Мучето” Струмица

БИБЛИОТЕКАТА – ТЕМЕЛ НА ПИСМЕНОСТА

„Споделување на добри практики во библиотечната дејност” Соработката помеѓу предучилишната установа и библиотеката

„Трчај дете и неколебај се во животот. Успеваат само оние што издржуваат, кои веруваат и не се плашат од ништо, оние кои одат до крај”. – **Видое Подгорец**

АПСТРАКТ

Подготвувањето на овој труд е наменет како потреба, пред се поради значењето, местото и улогата на библиотеката во образовно- воспитниот процес и подигањето на нејзината организација и стручна поставеност. Адвекатноста и потребите на децата во градинките кога впрочем и започнува описменувањето и другарувањето на детето со библиотеката.

Клучни зборови: библиотека, деца од предучилишна возраст.

Вовед

Кога се вели читатели во библиотека, пред се да не заборавиме и да ги земеме во предвид нашите најмили, најмали. Децата се нашето се, оние кои одат во градинка и кои со радост ги чекаат списанијата за деца. Списанијата Росица – кои се со убави букви позлатено напишани текстови и преубави илустрации. Сето она кое им дава слика за да разберат што сакал писателот да каже. Им се посочува одредена буква која им помага да допрат и до збор во текстот, реченица. Токму од тука децата се стекнуваат со значењето кое пред се е тема на писменоста. Првите научени песнички кои се паметат цел живот. Возбудата на тие мили лица кои тука и го започнуваат сето она со кое ќе се дружат, а тоа е убавиот збор, преку кој го формираат својот идентитет. Почнуваат да се дружат со списанијата, книгите во кое ги наоѓаат своите идоли: сказните за бетмен, спајдрмен, барбиките, малите принцези. Сето она кое им го посочуваат писателите, авторите, креатори на првите извори за деца. А децата со своите тетки како што ги нарекуваат воспитачките ги читаат, разработуваат пишаните песни, раскази, дознаваат, осознаваат тоа што им претставува, среќа, радост, задоволство, информација. А тоа пак им претставува поттик за тоа што ги внесува со сознанијата кои се почеток на нивната љубопитност. А, списанијата имаат долга традиција во Македонија. Податокот дека првото списание за деца е излезоно од печат далечната 1945 година и во нив се негува мајчиниот јазик е од големо значење. Сето она според возраста заинтересираноста на децата, бунарот на нивното впивање, зреење. Читањето ја гради самодовербата, добиваат инспирација која е поттик за понатамошната поддршка која им претставува патоказ кон светот на возрасните.

Списанијата за деца наше културно наследство

Со задоволство може да кажам дека од самиот почеток, во зачетоците на списанијата се сеќаваме со творештвото на нашите врвни писатели за деца Видое Подгорец, Киро Донеv, Ксенија Трајчева Маказлиева, Ана Витанова Рингачева, Никола Мациров, Сузана Мицева, Ване Костуранов и многу, многу други, плеада на писатели илустратори со кој се среќаваат нашите читатели, изданија кои се уште се работат во градинките.

Се разбира тука се песничките, раскази и романи на кои се потсетуваме и ние возрасните. Факт е дека тоа творештво останува во трајност како наше културно наследство. Сите тие претставуваат високи вредности за нашата читателска публика. Списанијата за деца излегле пред да биде испечатен и првиот буквар. Тоа е од непроценливо историско и културолошко значење. Традицијата на списанијата за деца и секој нов отпечатен број на мајчин јазик ја негува и писменоста и културата. Списанијата на кои им се радуваат децата остануваат нераскинлив дел од воспитно образовниот процес, секогаш следејќи ја во чекор актуелната наставна програма но и програмата во предучилишните установи преку стих, расказ, басна, гатанка. Со тоа на децата им се приближува содржината според возраста, а воспитувачките ги реализираат воспитно образовните цели поставени по наставната програма.

Посета во библиотеката

А како се однесуваат истите тие кога ќе ја посетат библиотеката! Е тоа треба да се доживее, самиот мир и тишина со која се соочуваат кога влегуваат во библиотеката. Рафтовите со многу книги мали но и циновски, возбудено доаѓаат до рафтовите на кои се наоѓа сета таа убавина, која за нив е магија нешто големо а сепак блиско. Тие ги допираат сликовниците, се превртуваат страниците кои тие со големо внимание ги разгледуваат. Им се дозволува да се осетат како во бајка, која за нив опиени од големиот фонд на книги преставува радост. Се сместуваат и смирено за миг ја осеќаат сета онаа убавина која ја чувствуваат. Чекаат да бидат поздравени и почнува едно дружење кое ќе трае цел живот. Внимателно слушаат и почнува интерактивна дружба, библиотекар автор, илустратор но сепак децата слушаат и одговараат доколку бидат прашани, а задоволството е обострано. Тие веќе знаат да се пофалат дека дома имаат

сликовници, книги. А, на нашето и кога си легнувате вашите родители можат и по некоја страна од сликовницата што е за ваша возраст да ви прочитаат, тие се согласни. Честопати во библиотеката се прават групни посети на децата, а потоа им даваме можност за децата од градинките бесплатно да се зачленат. Уписот за оваа категорија на деца е бесплатен, па тие со родител или некој од семејството редовно доаѓаат да ја посетат библиотеката да позајмат книга, и да навлезат во убавините на пишаниот збор. Често пати во библиотеката ги покануваме Ана, Ксенија, Сузана, Киро и многубројни автори на дружба со читателите. Почетокот е мирен задоволството обострано за да го почувствуваме детското задоволство.

Првиот контакт во библиотеката

Многу важен момент на кој треба да му посветиме посебно внимание е првиот контакт на децата од предучилишна возраст со библиотека.

Детето од предучилишна возраст во почетните денови, како и во градинка така и во библиотеката, е несигурно, нерешливо и поради тоа треба сестрано и пријателски да се прифати. Потребно е да се помогне да научи да се служи со сликовниците во библиотеката, да се развива кај него свеста за значењето на книгата и навиката за нивно чување.

Пријатните впечатоци ќе ги понесе детето од првата средба со библиотеката придонесуваат тоа присно да ја доживее атмосферата во неа. Особено е значајно, на одреден начин да се даде свечен тон, за детето да добие желба почесто да ја користи библиотеката.

Најмалите читатели се запознаваат како се позајмуваат и враќаат книгите на местото на полиците. Библиотекарот има задача и сите корисници ги запознава со начинот на сместување на книгите, пронаоѓање на книгата, начинот на користење. Организирање на групи посети се погодни форми за работа со децата од помала возраст, кои не се во состојба самите да ја изберат најсоодветната книга. На средбите се разговара за книгата, се прераскажува, рецитира се читаат интересни текстови. Читајќи и раскажувајќи кај децата се доведува во најдиректен контакт со книгата, се развива нивната фантазија, а со тоа се поттикнува желбата повторно да посакаат да дојдат во библиотеката.

Зачленување во библиотека

Една од најзначајните форми на колективната посета се организираниите литературни средби со писатели, затошто нема попријатно чувство доживување на младиот читател со непосредниот контакт и разговор со нив. Тоа е момент на нескриено доживување, љубопитност и симпатија, емпатија за писателот кој претходно

го запознале преку неговото творештво, а сега се во можност директно да му се обратат, да му кажат што мислат за книгите, да научат нешто ново за самиот писател, а и за литературата воопшто. И за самите писатели средбите со најмладите читатели се секогаш интересни и прифатливи затоа што децата се искрени и отворени критичари, а истовремено се и непресушна инспирација за нив.

Одбележување на денот на литературата за деца, првиот контакт со автор во библиотека

При литературните средби со писателите и одбележувањето на разни јубилеи за значајни настани и личности од историското и културно минато се практикува отварање на изложби, чија цел е популаризација на книгата, будење на љубопитноста и желбата кај учениците да бидат членови на библиотеката. Најчесто тоа се изложби посветени на делата на некој писател, изложби на нови книги од литературата и од останатите научни области и сл. Активностите кои се применуваат во работата на библиотека однапред се планираат и секогаш се во тесна врска со планот и програма во договор со наставниците. И до колку детето во текот на своето школување стекне навика да доаѓа во библиотеката, ако во неа се задржува и го запознава нејзиниот фонд и организација и ако до таа мера ја засака и стане постојана потреба и во иднина и по школувањето продолжи со самообразование, тогаш во целост се одговорило на задачата и општествена функција што им се поставени на библиотека и библиотекарот.

Во реализацијата на овие активности градинката треба да соработува со библиотеката, а особено со матичната.

ЗАКЛУЧОК

Соработката помеѓу градинката и библиотека треба да биде цврста, разновидна и постојана, со цел да се зачленат повеќе читатели.. На педагошки план да биде взаемна, а грижата заедничка за остварување на секакви пречки во исполнување на планот кој треба да е разноврстен и плодотворен.

Tanja Gosheva Counselor-librarian

LUB, „Blagoj Jankov Mucheto” Strumica Republic of North Macedonia

mail: tanja_goseva@yahoo.com

Abstract

This paper is intended to be used mainly due to the importance, the place and the role of libraries in the education process and in improving the levels of their organization and professional capacity to match the needs of kindergarten children - because this is where education, literacy and the socialization of children starts, in the libraries.

Key words: library, pre-school children,

Conclusions:

Cooperation between schools and libraries should be solid, diverse and consistent, for the purposes of attracting library members. At pedagogical level, this cooperation needs to be mutual, as well as the care in overcoming obstacles faced in the implementation of the plan that needs to be varied and fruitful.